

REPUBLIKA E KOSOVËS - REPUBLIKA KOSOVO - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
USTAVNI SUD
CONSTITUTIONAL COURT

Priština, dana 6. marta 2023. godine
Br. ref.:AGJ 2133/23

PRESUDA

u

slučaju br. KI36/22

Podnosilac

“MATKOS GROUP” DOO

**Ocena ustavnosti presude ARJ. br. 116/2021 Vrhovnog suda Kosova od
28. oktobra 2021. godine**

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Gresa Caka-Nimani, predsednica
Bajram Ljatifi, zamenik predsednika
Selvete Gërxhaliu-Krasniqi, sudija
Safet Hoxha, sudija
Radomir Laban, sudija
Remzije Istrefi-Peci, sudija
Nexhmi Rexhepi, sudija i
Enver Peci, sudija

Podnosilac zahteva

1. Zahtev je podneo “Matkos Group” DOO, sa sedištem u Prištini (u daljem tekstu: podnosilac zahteva), koga zastupa Betim Shala, advokat u opštini Priština.

Osporena odluka

2. Podnosilac zahteva osporava ustavnost presude [ARJ. br. 116/2021] Vrhovnog suda Kosova (u daljem tekstu: Vrhovni sud) od 28. oktobra 2021. godine u vezi sa rešenjem [AA. br. 665/2021] Apelacionog suda Kosova (u daljem tekstu: Apelacioni sud) od 30. jula 2021. godine i rešenjem [A. br. 472/2021] Osnovnog suda u Prištini (u daljem tekstu: Osnovni sud) od 17. juna 2021. godine.
3. Podnosilac zahteva je osporenu odluku primio 19. novembra 2021. godine.

Predmetna stvar

4. Predmetna stvar je ocena ustavnosti osporene presude, kojom su podnosiocu zahteva navodno povređena njegova osnovna prava i slobode zagarantovane članovima 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] i 46. [Zaštita imovine] Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav) u vezi sa članom 6. (Pravo na pravično suđenje) i članom 1. Protokola br. 1 (Zaštita imovine) Evropske konvencije o ljudskim pravima (u daljem tekstu: EKLJP).
5. Pored toga, podnosilac zahteva traži pred Sudom i uvođenje privremene mere, navodeći da će se izvršenjem presude [ARJ. br. 116/2021] Vrhovnog suda, *“podnosiocu zahteva naneti nenadoknadiiva materijalna šteta”*.

Pravni osnov

6. Zahtev je zasnovan na stavu 4. člana 21. [Opšta načela] i članu 113 (1) i (7) [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, članovima 22. (Procesuiranje podnesaka) i 47. (Individuralni zahtevi) Zakona br. 03/L-121 o Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Zakon) i pravilu 32. (Podnošenje podnesaka i odgovora) Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Poslovnik).

Postupak pred Ustavnim sudom

7. Dana 17. marta 2022. godine, podnosilac je podneo zahtev Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Sud).
8. Dana 24. marta 2022. godine, predsednica Suda je odlukom [GJR. KI.36/22] imenovala sudiju Nexhmija Rexhepija za sudiju izvestioca i Veće za razmatranje, sastavljeno od sudija: Gresa Caka-Nimani (predsedavajuća), Safet Hoxha i Radomir Laban (članovi).
9. Dana 21. aprila 2022. godine, Sud je obavestio podnosioca o registraciji zahteva. Istog dana, po jedna kopija zahteva je poslata Vrhovnom sudu, Ministarstvu ekonomije i Regulatornom uredu za energiju (u daljem tekstu: RUE).
10. Dana 20. maja 2022. godine, Sud je obavestio Osnovni sud o registraciji zahteva i tražio od istog da dostavi Sudu povratnicu koja dokazuje kada je podnosilac zahteva primio osporenu odluku.
11. Dana 27. maja 2022. godine, Osnovni sud je dostavio Sudu traženu povratnicu koja dokazuje kada je podnosilac primio osporenu odluku.
12. Dana 16. decembra 2022. godine, sudija Enver Peci je položio zakletvu pred predsednicom Republike Kosovo, pri čemu je počeo njegov mandat u Sudu.

13. Dana 18. januara 2023. godine, Veće za razmatranje je razmotrilo izveštaj sudije izvestioca i jednoglasno iznelo preporuku Sudu o prihvatljivosti zahteva.
14. Istog dana, Sud je jednoglasno odlučio da (i) je zahtev prihvatljiv; (ii) je došlo do povrede člana 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava i člana 6. (Pravo na pravilan postupak) EKLJP; (iii) proglasi nevažećim presudu Vrhovnog suda Kosova, [ARJ.nr.116/2021] od 28. oktobra 2021. godine; (iv) vrati na ponovno razmatranje Presudu Vrhovnog suda Kosova, [ARJ.nr.116/2021] od 28. oktobra 2021. godine, u skladu sa presudom ovog suda; (v) utvrdio da je Odluka Apelacionog suda [AA. ne. 665/21] od 30. jula 2021. godine, ostaje na snazi do donošenja odluke Vrhovnog suda shodno tački IV izreke ove presude; (vi) odbio zahtev za izricanje privremene mere.
15. U skladu sa pravilom 62 (Podudarno mišljenja) Poslovnika Suda, sudija Radomir Laban je pripremio podudarno mišljenje, koje će biti objavljeno uz ovu presudu.

Pregled činjenica

16. Iz spisa predmeta proizilazi da je podnosilac zahteva privredni subjekat koji se bavi proizvodnjom električne energije, delatnost koju obavlja je proizvodnjom električne energije u hidroelektrani HE Brezovica, izgrađenoj u dolini reke Lepenac. Takođe se ispostavlja se da je isti stupio je u ugovorne odnose sa državnim preduzećem KOSTT radi otkupa električne energije.
17. Podnosilac zahteva je, prema spisima predmeta obavljao svoju delatnost na osnovu odluka Regulatornog ureda za energiju (u daljem tekstu: RUE), koji je u kontinuitetu donosio odluke koje su podnosiocu zahteva omogućile ulaganje u kapacitete za proizvodnju električne energije kroz izgradnju infrastrukture za hidroelektrane.
18. Dana 18. septembra 2020. godine, Regionalni organ za rečne slivove pri Ministarstvu ekonomije i životne sredine (u daljem tekstu: MEŽS) doneo je odluku o usvajanju zahteva podnosioca zahteva br. 5784/18 za vodnu dozvolu za HE Brezovica.
19. Dana 26. februara 2021. godine, Grupa za pravne i političke studije (u daljem tekstu: GPPS) i Organizacija GAIA, podnele su Osnovnom sudu tužbu protiv MEŽS-a, sa predlogom (i) da se tužba usvoji u celosti kao osnovana; (ii) da se poništi odluka MEŽS-a o vodnoj dozvoli za HE Brezovica; (iii) da se usvoji zahtev za privremenu meru; (iv) da podnosilac zahteva obustavi izgradnju hidroelektrana i njihovih pratećih struktura u opštini Štrpce, HE Brezovica, HE Štrpce, HE Viča i HE Šari, do konačne odluke suda; kao i (v) da se usvoji zahtev za odlaganje izvršenja odluka MEŽS-a.
20. Dana 22. marta 2021. godine, Osnovni sud je rešenjem [A. br. 472/2021] usvojio kao osnovan predlog tužilaca i odložio izvršenje odluke MEŽS-a, odnosno odluke o odobrenju vodne dozvole br. 5784/18 do konačne sudske odluke po tužbi tužilaca.
21. U obrazloženju gore navedenog rešenja, Osnovni sud je na osnovu stava 2. člana 22. kao i člana 6. Zakona br. 03/L-202 o upravnim sporovima (SL, broj 82, 21. oktobar 2010. godine) (u daljem tekstu: ZUS), ocenio da su tužioci/predlagači pružili pouzdane argumente, fotografije protesta građana tokom godina, fotografije oštećenja prirode, izveštaje različitih organizacija u vezi sa izgradnjom hidroelektrana, koji potvrđuju da će se izvršenjem odluka naneti šteta meštanima dela u kojem se predviđa da rade ove hidroelektrane, šteta koja bi se teško mogla popraviti. Pored toga, Osnovni sud je, uzimajući u obzir da vodni resursi i pristup vodi za piće i navodnjavanje, kvalitet vode, negativni uticaji na floru i faunu, predstavljaju opšti državni interes, utvrdio da odlaganje izvršenja odluke do meritornog rešavanja predmeta, nije protivno javnom

interesu, niti bi se odlaganjem nanela veća šteta protivnoj strani, odnosno zainteresovanim licima.

22. Dana 26. marta 2022. godine, Ministarstvo pravde je u svojstvu zastupnika MEŽS-a, uložilo žalbu Apelacionom sudu protiv rešenja [A. br. 472/2021] Osnovnog suda zbog bitne povrede odredaba postupka, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primene materijalnog prava.
23. Dana 31. marta 2021. godine, podnosilac zahteva je dostavio Apelacionom sudu podnesak da u svojstvu zainteresovane strane stupi u upravni spor.
24. Dana 13. aprila 2021. godine, podnosilac zahteva je uložio Apelacionom sudu žalbu protiv rešenja [A. br. 472/2021] Osnovnog suda zbog povrede odredaba ZUS-a i pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja.
25. Dana 17. maja 2021. godine, Apelacioni sud je rešenjem [AA. br. 472/2021] usvojio kao osnovane žalbe MEŽS-a i podnosioca zahteva, te poništio rešenje [A. br. 472/2021] Osnovnog suda, i vratio predmet tom sudu na ponovno suđenje i odlučivanje.
26. Apelacioni sud je svojim rešenjem ocenio da Osnovni sud nije pravilno i potpuno utvrdio činjenično stanje i nije pravilno primenio materijalno pravo. U obrazloženju gore navedenog rešenja, Apelacioni sud je naglasio da ne može da prihvati kao pravilno i zakonito stanovište prvostepenog suda zbog toga što ožalbeno rešenje nije zasnovano na održivim odlučnim činjenicama i zahvaćeno je bitnim povredama odredaba parničnog postupka iz tačaka i) i n) stava 2. člana 182. kao i članova 183. i 184. Zakona br. 03/L-006 o parničnom postupku (SL, broj 38, 20. septembar 2008. godine) (u daljem tekstu: ZPP), koji je primenljiv prema članu 63. ZUS-a. Pored toga, Apelacioni sud je utvrdio da je ožalbeno rešenje bilo zahvaćeno bitnim povredama članova 21, 37, 39. i 55. ZUS-a, jer podnosiocu zahteva nije pružena mogućnost da bude stranka za razmatranje predmeta u sudu, kao zainteresovana strana.
27. Dana 29. maja 2021. godine, Osnovni sud je rešenjem [A. 472/21] usvojio kao osnovan predlog podnosioca zahteva za priznavanje svojstva zainteresovane strane. Istog dana, Osnovni sud je obavezao podnosioca zahteva da u roku od 3 (tri) dana od dana dostavljanja odluke dostavi sudu odgovor na zahtev tužioca za odlaganje izvršenja odluke, kao i da dostavi sve dokaze koji se tiču sporne stvari.
28. Dana 17. juna 2021. godine, Osnovni sud je rešenjem [A. br. 472/2021], u ponovljenom odlučivanju, usvojio, kao osnovan, predlog tužilaca i odložio izvršenje odluke MEŽS-a, odnosno odluke o odobrenju vodne dozvole br. 5784/18, dok sud konačnom odlukom ne odluči po tužbi tužilaca.
29. U obrazloženju rešenja Osnovnog suda je navedeno da su ispunjeni uslovi iz stava 6. u vezi sa stavom 2. člana 22. ZUS-a za odlaganje izvršenja osporene odluke do konačnog rešavanja predmeta. U tom pogledu, Osnovni sud je ocenio da su tužioci/predlagači dostavili pouzdane argumente, fotografije protesta građana tokom godina, fotografije oštećenja prirode, izveštaje raznih organizacija u vezi sa izgradnjom hidroelektrana, koji su potvrđivali da će se izvršenjem odluka meštanima dela u kome je planirano da rade ove hidroelektrane naneti šteta koja se teško može popraviti.
30. Pored toga, Osnovni sud je svojim rešenjem ocenio da vodni resursi i pristup vodi za piće i navodnjavanje, kvalitet vode, negativni uticaji na floru i faunu, predstavljaju opšti državni interes i da je odlaganje izvršenja pobijane odluke do konačnog rešavanja predmeta u javnom interesu i da ne bi nanelo veću štetu protivnoj strani, odnosno zainteresovanim licima.

31. Neutvrđenog datuma, podnosilac zahteva je uložio žalbu Apelacionom sudu protiv gore navedenog rešenja Osnovnog suda zbog povrede odredaba ZUS-a i pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja.
32. Dana 30. jula 2021. godine, Apelacioni sud je rešenjem [AA. br. 665/21], (i) usvojio kao osnovane žalbe MEŽS-a i podnosioca zahteva; (ii) preinačio rešenje [A. br. 472/21] Osnovnog suda; i (iii) odbio predlog tužilaca GPPS i GAIA za odlaganje izvršenja odluke tuženog, odnosno odluke o odobrenju vodne dozvole br. 5784/18 do konačne sudske odluke po tužbi tužilaca.
33. Apelacioni sud je u obrazloženju svog rešenja ocenio da je Osnovni sud pogrešno primenio materijalno pravo kada je odlučio da usvoji predlog tužilaca da se odloži izvršenje sporne odluke. S tim u vezi, pozivajući se na stavove 2. i 6. člana 22. ZUS-a, kao i tačke a) i b) stava 1. člana 297. ZPP-a, Apelacioni sud je ocenio da tužioci nisu učinili verodostojnom činjenicu koja je direktna ili indirektna šteta koja im preti u slučaju izvršenja pobijane odluke, već samo pominju činjenicu da se izvršenjem odluke ugrožava životna sredina i voda za piće, ne dostavljajući konkretne dokaze u kojoj meri će se umanjiti snabdevanje vodom ili ugroziti životna sredina.
34. Nadalje, Apelacioni sud je utvrdio da tužioci nisu učinili verodostojnom činjenicu da odlaganje izvršenja odluke nije protivno javnom interesu i da se ne nanosi šteta protivnoj strani. To stoga što je odlaganje izvršenja pobijane odluke bilo protivno javnom interesu zbog toga što je podnosilac zahteva dobio odluku o vodnoj dozvoli, čime je preuzeo i obavezu da koristi hidroenergetski potencijal prema uslovima utvrđenim u toj odluci, u javnom interesu.
35. U tom smislu, u obrazloženju rešenja Apelacionog suda je navedeno sledeće: *"Konkretno, iz odluke tuženog br. 5784/18-ZSP od 18.09.2020. godine, utvrđena je činjenica da je stranka sa pravnim interesom "Matkos Group" doo pribavila vodnu dozvolu, u kojoj je, između ostalog, obavezana da vrši kontinuirani nadzor opreme, odnosno merenja nivoa i proticaja vode, da se u odgovarajućim profilima poštuje prihvatljiv ekološki proticaj u skladu sa vodnim dozvolama za korišćenje vode a "ako usled korišćenja vode hidroelektrane dođe do poremećaja vodnog režima, do erozivnih procesa u koritu reke kod vodozahvatnog objekta proizvodnog objekta i duž cevovoda i time se prouzrokuje šteta bilo koje prirode, korisnik je dužan da ukloni uzroke štete i da nadoknadi štetu", stoga je sud smatrao isti dokaz pouzdanim budući da, na osnovu te odluke, tuženi MEŽS ima obavezu da vrši kontinuirani nadzor ovog preduzeća u odnosu na poštovanje uslova dobijenih od tuženog i da u slučaju da se oni ne poštuju opozove relevantne dozvole".*
36. Neutvrđenog datuma, GPPS i GAIA podneli su Vrhovnom sudu zahtev za vanredno preispitivanje sudske odluke protiv rešenja [AA. br. 665/21] Apelacionog suda, zbog povrede odredaba postupka i materijalnog prava.
37. Dana 28. oktobra 2021. godine, Vrhovni sud je presudom [ARJ br. 116/2021] usvojio kao osnovan zahtev tužilaca za vanredno preispitivanje sudske odluke, poništio rešenje [AA. br. 665/21] Apelacionog suda i ostavio na snazi rešenje [A. br. 472/2021] Osnovnog suda.
38. Vrhovni sud je gore navedenom presudom ocenio da Apelacioni sud nije na kumulativan način odmerio sve okolnosti kako je propisano članom 22. ZUS-a. U tom pogledu, u obrazloženju presude Vrhovnog suda je naglašeno da je obrazloženje Apelacionog suda manjkavo i neubedljivo u pogledu odlučnih činjenica i da ne sadrži opravdane razloge prema dokazima u predmetu. Pored toga, Vrhovni sud je dodao sledeće:

“Po oceni ovog suda, tužioci-predlagачи su tužbom i zahtevom za vanredno preispitivanje pravosnažne sudske odluke pružili pouzdane dokaze da će se izvršenjem odluke tuženog organa pre nego što se oceni njena zakonitost naneti šteta koja se može teško popraviti i da bi bilo u javnom interesu da se odluka tuženog organa odloži. Takođe, veće ocenjuje da se u ovom slučaju radi o materijalnom ulaganju putem izgradnje hidroelektrane i da bi se u slučaju da se meritornom odlukom odluči drugačije, šteta teško nadoknadila i otklonila šteta. Prema tome, odlaganje izvršenja odluke tuženog organa do meritornog odlučivanja konačnom odlukom nije protivno javnom interesu, naprotiv, nije dokazano ni da bi se protivnoj strani ili zainteresovanoj strani nanela veća ili nenadoknativa šteta. S druge strane bi se pak izbegle moguće posledice kako god da se odluči meritorno prilikom ocene zakonitosti po pravnim osnovama odluke koju tužioci osporavaju tužbom na kraju sudskog procesa”.

Navodi podnosioca zahteva

39. Podnosilac zahteva tvrdi da su povređena njegova osnovna prava i slobode zagarantovane članom 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] i članom 46. [Zaštita imovine] Ustava u vezi sa članom 6. (Pravo na pravično suđenje) i članom 1. Protokola br. 1 (Zaštita imovine) EKLJP.
40. Podnosilac zahteva ističe da je pogrešnom primenom procesnog prava, davanjem restriktivnog i proizvoljnog tumačenja i nedovoljnog obrazloženja, Vrhovni sud presudom [ARJ br. 116/2021] povredio njegovo pravo na pravično i nepristrasno suđenje zagarantovano članom 31. Ustava, i da ga je arbitrarno lišio njegove imovine, kao prava zagarantovanog članom 46. Ustava.

I. Povodom navoda o povredi člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP

41. Na početku, podnosilac zahteva smatra da njegov zahtev ispunjava sve kriterijume prihvatljivosti za primenu člana 31. Ustava u vezi sa članom 6 (1) EKLJP na odluke koje se odnose na prethodne postupke, tvrdeći da Sud treba da prihvati ovaj slučaj radi meritornog razmatranja na osnovu kriterijuma utvrđenih u presudi ESLJP-a u predmetu *Micallef protiv Malte*, br. 17056/06, presuda od 15. oktobra 2009. godine, ali i u slučajevima Suda *KI122/17*, podnosilac *Ceska Exportni Banka A.S.*, presuda od 18. aprila 2018. godine i *KI195/20*, podnosilac *Aigars Kesengfelds*, presuda od 29. marta 2021. godine.
42. Podnosilac zahteva navodi da je svestan da se član 6. EKLJP, u građanskom delu, primenjuje na postupke u kojima se utvrđuju građanska prava ili obaveze, kao i da razume da se presuda Vrhovnog suda za koju tvrdi da je zahvaćena povredama ljudskih prava ne tiče merituma predmeta, već se odnosi na prethodni postupak, odnosno na uvođenje privremene mere. S tim u vezi, podnosilac zahteva dodaje da je i Ustavni sud, u slučaju br. *KI122/17*, utvrdio da mogu postojati slučajevi u kojima prethodni postupci mogu biti odlučujući za građanska prava i obaveze podnosioca zahteva.
43. Dalje, pozivajući se na predmet *Micallef protiv Malte*, podnosilac zahteva podseća na datu konstataciju ESLJP-a da je *“Isključenje privremenih mera iz opsega člana 6. do sada bilo opravdano činjenicom da se njima, u načelu, ne odlučuje o građanskim pravima i obavezama. Međutim, u okolnostima kada u mnogim državama ugovornicama postoje značajni zaostaci u preopterećenim pravosudnim sistemima koji dovode do prekomerno dugih postupaka, sudska odluka o privremenoj meri zabrane često je jednakovredna odluci o osnovanosti pitanja kroz značajan vremenski period, a u izuzetnim slučajevima čak i trajno. Sledi da se u postupku za izdavanje*

privremene mere i u glavnom postupku često odlučuje o istim "građanskim pravima i obavezama" te da te odluke imaju jednaka dugotrajna ili čak trajna dejstva".

44. Podnosilac zahteva se takođe poziva i na slučaj Suda KI122/17, dodajući: *"Sud u ovoj presudi utvrđuje dva (2) kriterijuma koji se moraju oceniti u vezi s tim "da li se privremene mere mogu obuhvatiti članom 6. EKLJP". Uvek prema ovoj presudi, prvi uslov je (i) kvalifikacija predmetnog prava kao "građansko", i drugi uslov (ii) mora se oceniti priroda privremene mere, da li se smatra da je takva mera od takve važnosti koja delotvorno utvrđuje građansko pravo ili obavezu o kojoj je reč".*
45. Podnosilac zahteva naglašava da relevantne licence za proizvodnju električne energije od RUE-a, na osnovu vodne dozvole dodeljene od strane MEŽS-a predstavljaju "građansko pravo" u vidu ovlašćenja za proizvodnju električne energije u okviru postojeće hidroelektrane u opštini Štrpce i za njenu dalju prodaju državnom preduzeću KOSST. U tom smislu, podnosilac zahteva, pozivajući se na predmet ESLJP-a Capital Bank AD protiv Bugarske, br. 49429/99, presuda od 24. novembra 2015. godine, dodaje da ESLJP ima obimnu praksu kvalifikovanja "licence" kao građanskog prava, budući da licenca sadrži u sebi ekonomske interese.
46. Pored toga, podnosilac zahteva naglašava da usvajanje, odnosno neusvajanje zahteva za odlaganje izvršenja odluke ima suštinski uticaj na njegovo građansko pravo. U tom smislu, podnosilac zahteva dodaje da je *"Osnovni sud u Prištini – Upravno odeljenje preopterećeno predmetima, pa se s pravom ne očekuje da će odluka o glavnoj stvari biti doneta u roku od manje od tri (3) godine, što predstavlja prosečno vreme obrade predmeta u ovom odeljenju. U takvoj situaciji, čak i ako bi konačna odluka bila pozitivna za podnosioca zahteva, šteta za podnosioca zahteva, "Matkos Group" DOO bi već bila nenadoknadiiva, jer bi se uporedo sa nanetom materijalnom štetom, tako dugom obustavom delatnosti ovog preduzeća, ozbiljno ugrozilo samo postojanje ove kompanije. Stoga je odluka o odlaganju izvršenja odluke-vodne dozvole izdate od strane MEŽS-a odlučujuća za zaštitu prava podnosioca zahteva".*
47. Podnosilac zahteva tvrdi da je osporenim presudom Vrhovnog suda povređeno njegovo pravo na pravično i nepristrasno suđenje zagarantovano članom 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP, kao rezultat (i) pogrešne primene zakona i (ii) nedostatka obrazloženja sudske odluke.

(i) Povodom navoda o pogrešnoj primeni zakona

48. Podnosilac zahteva tvrdi da je svestan da nije dužnost Ustavnog suda da se bavi greškama u činjenicama ili zakonu, ali da bi Ustavni sud, s obzirom na to da je u njegovom slučaju pogrešna primena zakona dovela do povrede njegovih ustavnih prava i sloboda, trebalo da se upusti u razmatranje grešaka Vrhovnog suda. Kako bi potkrepio ovaj navod, podnosilac zahteva se poziva na presudu Ustavnog suda u slučaju KI195/20, dodajući da Ustavni sud treba da se uveri i preduzme mere kada se primeti da je određeni sud primenio zakon na očigledno pogrešan način što je moglo rezultirati "proizvoljnim" ili "očigledno neosnovanim zaključcima" za podnosioca zahteva, što se, kako on tvrdi, desilo u njegovom slučaju.
49. Podnosilac zahteva smatra da je Vrhovni sud presudom [ARJ br. 116/2021] pogrešno primenio procesno pravo iz razloga što (a) nije ispunjen zakonski uslov za razmatranje zahteva za vanredno preispitivanje sudske odluke i (b) nisu ispunjeni uslovi iz člana 22. stav 1. ZUS-a za određivanje privremene mere.

(a) Povodom navoda o neispunjenju zakonskog uslova za razmatranje zahteva za vanredno preispitivanje sudske odluke

50. Podnosilac zahteva tvrdi da je Vrhovni sud presudom [ARJ br. 116/2021] pogrešno primenio stav 2. člana 228. u vezi sa stavom 2. člana 214. ZPP-a u vezi sa članom 63. ZUS-a. S tim u vezi, podnosilac zahteva navodi da je *“odredbom člana 228. stav 2. ZPP-a utvrđeno da nije dozvoljena revizija protiv rešenja iz stava 1. ovog člana u sporovima u kojima ne bi bila dozvoljena revizija protiv presude, dok je članom 214. stav 2. ZPP-a utvrđeno da se revizija ne može podneti zbog pogrešnog ili nepotpunog konstatovanja činjeničnog stanja”*.
51. U prilog svojoj tvrdnji, podnosilac zahteva podseća da je u osporenoj presudi Vrhovni sud ocenio da su u zahtevu za vanredno preispitivanje sudske odluke dati pouzdani dokazi da će se izvršenjem pobijane odluke, pre nego što se oceni njena zakonitost, naneti nenadoknadviva šteta i da je odlaganje izvršenja odluke u javnom interesu. S tim u vezi, podnosilac zahteva ističe da se gore navedenim obrazloženjem Vrhovnog suda potvrđuje da je odluka doneta usled pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja, a ne usled povrede materijalnog ili procesnog prava, čime je odlučio o zahtevu za koji nije imao zakonsko ovlašćenje.
- (b) Povodom navoda da nisu ispunjeni uslovi iz stava 1. člana 22. ZUS-a za određivanje privremene mere*
52. Podnosilac zahteva tvrdi da nisu ispunjeni uslovi iz stava 1. člana 22. ZUS-a za određivanje privremene mere.
53. Podnosilac zahteva navodi da za usvajanje zahteva za odlaganje izvršenja odluke u smislu ZUS-a moraju biti ispunjena 3 (tri) uslova: (i) da će se izvršenjem tužiocu prouzrokovati šteta koja bi se teško mogla nadoknaditi; (ii) da odlaganje ne bi bilo protivno javnom interesu; i (iii) da se odlaganjem ne bi nanela veća šteta protivnoj strani ili zainteresovanom licu.
54. Kada je u pitanju prvi uslov, podnosilac zahteva tvrdi da se odluke Vrhovnog suda i Osnovnog suda nisu pozvale ni na jedan materijalni dokaz kojim bi se dokazala tvrdnja tužilaca o nenadoknadioj šteti koja bi im bila pričinjena i u kojoj meri se pričinjava šteta flori i fauni, pristupu vodi za piće, prirodnom pejzažu i turizmu. S tim u vezi, podnosilac zahteva navodi da je prvostepeni sud trebalo da zakaže raspravu na kojoj bi se pravilno utvrdilo da li bi odlaganje izvršenja pobijane odluke pričinilo nenadoknadiov štetu tužiocima i da li je odlaganje u javnom interesu.
55. Pored toga, podnosilac zahteva tvrdi da je prvostepeni sud trebalo da uzme u obzir činjenicu da relevantne dozvole i licence za izgradnju kapaciteta za proizvodnju električne energije izdaju nadležne institucije i organi koji su po zakonu dužni da prilikom njihovog izdavanja vode računa o zaštiti prirode i javnog interesa.
56. Što se tiče drugog uslova, podnosilac zahteva tvrdi da je odlaganje izvršenja odluke MEŽS-a protivno opštem interesu jer podnosilac zahteva poseduje sve odluke, dozvole i licence kojima je preuzeo obavezu da se prilikom proizvodnje električne energije pridržava uslova za zaštitu životne sredine, vode i drugih uslova utvrđenih zakonskim okvirom Kosova. Nadalje, podnosilac zahteva ističe da odlaganje izvršenja pobijane odluke negativno utiče na razvoj energetskeg sektora i investicionu klimu za razvoj nove generacije kapaciteta za proizvodnju iz obnovljivih izvora. Kao rezultat toga, podnosilac zahteva dodaje da će se sprečiti inicijative stranih ulaganja u sektor zelene energije na Kosovu, čime će se značajno naštetiti opštem javnom interesu na Kosovu.
57. Podnosilac zahteva tvrdi da nije ispunjen ni treći uslov za odlaganje izvršenja pobijane odluke MEŽS-a. Podnosilac zahteva navodi da je kompanija u okviru koje funkcionišu i 4 (četiri) druge kompanije sa glavnom delatnošću proizvodnje obnovljive električne

energije, jedna od kojih je kompanija HE Brezovica i da je on kao jedan od najvećih investitora na Kosovu uložio više od 25 miliona evra u uspostavljanje neophodne infrastrukture za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora.

58. S tim u vezi, podnosilac zahteva navodi: *“Prema tome, u slučaju da odluka Vrhovnog suda ostane na snazi do meritornog odlučivanja o glavnom zahtevu, podnosiocu zahteva će biti naneta veća i nenadoknadiiva materijalna šteta usled gubitaka u proizvodnji energije, kao i nematerijalna šteta po njegov ugled. Gubici u proizvodnji energije izračunavaju se na osnovu ukupnih cifri proizvodnje, dok nematerijalna šteta po njegov ugled kao poznatog investitora prelazi cifre materijalne štete”.*

(ii) *Povodom navoda o nedostatku obrazloženja sudske odluke*

59. Podnosilac zahteva naglašava da pravo na pravično i nepristrasno suđenje zagarantovano članom 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP obuhvata i pravo da se ima obrazložena sudska odluka.
60. Podnosilac zahteva navodi da je Vrhovni sud, pošto je preinačio odluku Apelacionog suda, bio dužan da detaljno obrazloži svoju odluku o uvođenju privremene mere, jasno navodeći razloge o odlučnim činjenicama i materijalne dokaze na kojima je zasnovao svoja utvrđenja.
61. Nadalje, podnosilac zahteva navodi da Vrhovni sud nije obrazložio svoje navode i argumente, već je koristio šablonsko obrazloženje u sledećem stavu: *“Po oceni ovog suda, tužioci-predlagači su tužbom i zahtevom za vanredno preispitivanje pravosnažne sudske odluke pružili pouzdane dokaze da će se izvršenjem odluke tuženog organa pre nego što se oceni njena zakonitost naneti šteta koja se može teško nadoknaditi i da bi bilo u javnom interesu da se odluka tuženog organa odloži. Takođe, veće ocenjuje da se u ovom slučaju radi o materijalnom ulaganju putem izgradnje hidroelektrane i da bi se u slučaju da se meritornom odlukom odluči drugačije, šteta teško popravila i otklonila šteta. Prema tome, odlaganje izvršenja odluke tuženog organa do meritornog odlučivanja konačnom odlukom nije protivno javnom interesu, naprotiv, nije dokazano ni da bi se protivnoj strani ili zainteresovanoj strani nanela veća ili nenadoknadiiva šteta”.*
62. Pozivajući se na prethodni stav, podnosilac zahteva smatra da Vrhovni sud nije predočio nijednu referencu o tome koje su utvrđene činjenice, koji su dokazi koji potvrđuju te činjenice, kako se utvrđuje šteta koja će biti pričinjena građanima i kojim građanima se pričinjava šteta. Prema navodima podnosioca zahteva, Vrhovni sud je usled toga što uopšte nije razmotrio pitanja činjenica i zakona, kao i argumente podnosioca zahteva, povredio član 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP.
63. Podnosilac zahteva dalje navodi da su tužioci u svom zahtevu za vanredno preispitivanje sudske odluke propustili da argumentuju da su ispunjeni uslovi za odlaganje izvršenja odluke MEŽS-a u smislu ZUS-a, kao i da Vrhovni sud nije dao dovoljno obrazloženje o ispunjenju tih uslova.
64. Podnosilac zahteva navodi da je obaveza sudova da nepristrasno ocene navode svih stranaka, što se po njemu nije desilo u njegovom slučaju. S tim u vezi, podnosilac zahteva tvrdi da je prilikom ponovnog odlučivanja i nakon što je podnosilac zahteva nastupio kao zainteresovana strana, Osnovni sud trebalo da zakaže raspravu pre nego što donese rešenje o odlaganju izvršenja odluke MEŽS-a. Pored toga, podnosilac zahteva dodaje da je Vrhovni sud, u nedostatku argumenata i dokaza o postojanju rizika, morao da vrati predmet na ponovno suđenje uz obavezu da se zakaže rasprava na kojoj

bi se izneli argumenti radi utvrđivanja postojanja rizika, posebno imajući u vidu da je Osnovni sud tokom čitavog odvijanja postupka postupao u suprotnosti sa stavom 1. člana 107. ZPP-a u vezi sa članom 63. ZUS-a, budući da nijednu svoju odluku ili odluke viših sudova nije poslao punomoćniku zainteresovanog lica i na taj način mu nije data mogućnost da se blagovremeno upozna sa sadržinom odluka.

65. Podnosilac zahteva dalje smatra da je osporena presuda Vrhovnog suda u suprotnosti sa garancijama iz člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP zbog toga što ne ispunjava minimalne kriterijume obrazloženja odluke. Podnosilac zahteva navodi da je nedovoljnim obrazloženjem Vrhovni sud postupio sa uznemirujućim zanemarivanjem u odnosu na navode podnosioca zahteva. Prema navodima podnosioca zahteva, pravne posledice u slučajevima nedovoljnog obrazloženja dovode do bitnih povreda odredaba parničnog postupka. U ovom aspektu, podnosilac zahteva, pozivajući se na tačku n) stava 2. člana 182. ZPP-a, tvrdi da se Vrhovni sud nije potrudio da argumentuje nijednu od odlučnih činjenica ili da citira bilo koji od materijalnih dokaza na kojima je zasnovao svoja utvrđenja.

II. Povodom navoda o povredi člana 46. Ustava u vezi sa članom 1. Protokola br. 1 EKLJP

66. Podnosilac zahteva tvrdi da osporena presuda Vrhovnog suda kojom je odloženo izvršenje odluke MEŽS-a predstavlja mešanje u pravo na imovinu.
67. Podnosilac zahteva navodi da se uzimajući u obzir sve pravne akte i imperativne, fundamentalne norme koje oni sadrže u vezi sa pravom na imovinu, a posebno utvrđenje Ustava u vezi sa ovim pravom jasno vidi da je pravo na imovinu fundamentalno i neprikosnoveno ljudsko pravo. To se vidi i iz činjenice da je u Ustavu, pravo na imovinu uvršteno u deo u kojem se nalaze osnovna ljudska prava i slobode.
68. Podnosilac zahteva se dalje poziva na sudsku praksu ESLJP-a, naglašavajući da koncept imovine ne obuhvata samo imovinu i prava na njoj u materijalnom i klasičnom smislu reči, već uključuje širok spektar novčanih prava-prava koja proizilaze iz, između ostalog, licenci, takođe i prava koja proizilaze iz vođenja poslovanja. Pored toga, podnosilac zahteva dodaje da je, *“Idući još dalje, u Pressos Compania Naviera SA i drugi protiv Belgije, ESLJP zaključio da se i zahtev za naknadu može smatrati dobrom – u smislu imovine i da uživa zaštitu prema članu 1. Protokola br. 1 EKLJP, kada stranka dovoljno dokaže da postoji legitimno očekivanje da se takav zahtev može realizovati”*.
69. Kada je reč o legitimnom očekivanju, podnosilac zahteva navodi, *“Shodno tome, u skladu sa sudskom praksom ESLJP-a, pribavljanje vodne dozvole samo po sebi upućuje i na pravo na pribavljanje licence za proizvodnju električne energije od RUE-a za obavljanje ove privredne delatnosti prema propisanim zakonskim uslovima (u ovom slučaju prema kriterijumima predviđenim u relevantnom zakonodavstvu) predstavlja dobro u smislu imovine koja proističe iz obavljanja ekonomske delatnosti. Imajući u vidu legitimna očekivanja – jer su imali legitimno očekivanje da posluju u skladu sa Zakonom pošto im je sama država garantovala da će im, u slučaju da ispune zakonske uslove (budu licencirani), biti zagarantovana nesmetana delatnost – onda ovo legitimno očekivanje uživa zaštitu prema članu 46. Ustava u vezi sa članom 1. Protokola 1 EKLJP”*.
70. Podnosilac zahteva naglašava da je vodna dozvola koju je podnosiocu zahteva dodelio MEŽS od suštinskog značaja za aktivnost ove kompanije, jer je u trenutku izvršenja sudske odluke kojom se privremeno zabranjuje poslovanje na osnovu te licence, kompanija prinuđena da u potpunosti obustavi svoju delatnost do meritornog rešavanja predmeta od strane suda, pri čemu se, s obzirom na preopterećenost sudova

predmetima, za meritornu odluku o predmetnoj stvari očekuje da će biti doneta posle više od 3 (tri) godine.

71. U nastavku podnosilac zahteva dodaje: *“Radi utvrđivanja štete koja se nanosi podnosiocu zahteva, dovoljno je samo pogledati proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora energije za period 2019-2020 godine, koju je on proizveo. Prema samim izveštajima KOSTT-a, električna energija koju je proizveo i pustio u mrežu podnosilac zahteva za 2019. godinu iznosi 3, 672.5 MWh električne energije, od ukupno 191, 700 MWh proizvedenih iz obnovljivih izvora na Kosovu. Takođe, za 2020. godinu (kao godinu sa pandemijom), podnosilac zahteva je proizveo 4, 389.32 MWh čiste električne energije. Ovi podaci dokazuju da će podnosiocu zahteva onemogućavanjem proizvodnje električne energije biti naneta izuzetno velika šteta”.*
72. Podnosilac zahteva tvrdi da je šteta, osim što je velika u novčanom smislu, takođe i nenadoknadiiva. Podnosilac zahteva naglašava da su kod multinacionalnih korporacija struktura finansiranja i finansijski instrumenti za finansiranje investicionih projekata, komplikovani. U tom smislu, podnosilac zahteva navodi da će ukoliko se ne počne sa vraćanjem uložених sredstava u dužem vremenskom periodu, to rezultirati finansijskom nemogućnošću za preživljavanje i podnosiocu zahteva bi ozbiljno zapretila likvidacija.
73. Nadalje, podnosilac zahteva naglašava da je u predmetu ESLJP-a *Lonnroth protiv Švedske*, br. 7151/75 7152/75, presuda od 23. septembra 1982. godine, ESLJP uspostavio 3 (tri) načela koja se odnose na mešanje/ograničavanje prava na imovinu, i to: (i) načelo zakonitosti; (ii) načelo postojanja legitimnog cilja u zaštiti javnog interesa; i (iii) načelo pravične ravnoteže između zaštite javnog interesa i prava određenog lica (srazmernost).
74. Pozivajući se na predmet ESLJP-a *Capital Bank AD protiv Bugarske*, podnosilac zahteva dodaje: *“ESLJP je u predmetu Capital Bank AD protiv Bugarske, br. 49429/99, utvrdio da kriterijum zakonitosti, pretpostavlja, između ostalog, da domaći zakon mora pružiti mehanizam za zaštitu od proizvoljnog mešanja od strane javnih organa. Nadalje, Sud naglašava da “koncept zakonitosti i vladavine prava u demokratskom društvu zahteva da mere koje utiču na ljudska prava mogu biti predmet razmatranja pred nezavisnim sudskim organima”. Shodno tome, prema ESLJP-u, “svako mešanje u mirno uživanje imovine mora biti praćeno procesnim garancijama koje omogućavaju pojedincima ili pravnim licima da iznesu svoj slučaj pred nadležnim organima kako bi ozbiljno osporili korake kojima se mešalo u prava zagarantovana ovom odredbom”.*
75. Podnosilac zahteva takođe navodi da je Vrhovni sud povredio član 119 (4) [Osnovna načela] Ustava, koji obavezuje Republiku Kosovo da podržava blagostanje i održivi ekonomski razvoj jer je, *“S obzirom na postojeće proizvodne kapacitete Republike Kosovo i činjenicu naglašenog nedostatka proizvodnih kapaciteta, kao i globalnu energetska krizu i enormno povećanje uvoznih cena, presuda Vrhovnog suda u direktnoj suprotnosti sa članom 119. stav 4, zbog toga što ova presuda destimuliše održivi ekonomski razvoj”.*
76. Podnosilac zahteva navodi da s obzirom na pogrešnu primenu procesnog prava i nedostatak ubedljivog obrazloženja Vrhovnog suda, nije bilo dovoljno garancija u odnosu na arbitrarnost Vrhovnog suda što je rezultiralo povredom člana 46. Ustava u vezi sa članom 1. Protokola br. 1 EKLJP.

III. Povodom navoda o određivanju privremene mere

77. Podnosilac zahteva navodi da će mu izvršenjem presude Vrhovnog suda biti naneta nenadoknativa materijalna šteta jer će mu biti uskraćeno pravo da obavlja zakonitu delatnost na osnovu licenci koje su mu dodelili upravni organi, time što mu u predmetu upravnog spora nije pružen pravičan postupak koji mu se garantuje Ustavom, dovodeći u pitanje pravnu sigurnost za sve građane.
78. Podnosilac navodi da se uskraćivanje više godina zaredom obavljanja zakonite delatnosti na osnovu licenci izdatih od strane upravnih organa ne može raščiniti i da se nikakvom novčanom naknadom ne bi mogla nadoknaditi materijalna i nematerijalna šteta koju bi podnosilac zahteva pretrpeo.
79. Podnosilac zahteva navodi: *“Cena za električnu energiju koju proizvode hidroelektrane prema odluci Regulatornog ureda za energiju V 810/2016 iznosi 67,47 EUR po MWh. Šteta koja se pobijanom presudom nanosi podnosiocu zahteva je nenadoknativa jer se električna energija koja bi se mogla proizvesti u ovom vremenskom periodu ne može zameniti električnom energijom koja bi se proizvela u budućnosti. Jednostavnije rečeno, dobit koja bi se mogla ostvariti proizvodnjom, a samim tim i prodajom električne energije od strane podnosioca zahteva Kosovskom operateru sistema, prenosa i tržišta električne energije (KOSTT) ne može se nadoknaditi većom proizvodnjom koja bi se mogla desiti u budućnosti”*.
80. Podnosilac zahteva takođe navodi da je osporena presuda Vrhovnog suda u suprotnosti i sa javnim interesom u Republici Kosovo i da donosi “suštinski” štetne posledice jer negativno utiče na investicionu klimu za razvoj nove generacije proizvodnih kapaciteta Kosova. U tom kontekstu, podnosilac zahteva dodaje: *“[...] činjenica je da je potražnja za električnom energijom na Kosovu u porastu, dok proizvodni kapaciteti ostaju isti, a štaviše oni će se smanjiti posle 2023. godine, kada se i predviđa da termoelektrana Kosovo A bude stavljena van pogona”*.
81. Pozivajući se na član 10. Zakona br. 04/L-2020 o stranim investicijama, koji govori o pravu investitora da se obrate sudovima radi naknade štete u slučaju povrede zakona na njihovu štetu, podnosilac zahteva navodi: *“Predmetni slučaj pomno prate veliki investitori iz cele Evrope. Ako bude završio na arbitraži, to će poslati katastrofalan signal stranim investitorima širom sveta. Ovo potvrđuje utisak da na Kosovu ne postoji pravna sigurnost za ozbiljne investitore”*.
82. U vezi sa zahtevom za uvođenje privremene mere, podnosilac zahteva traži od Suda: da uvede privremenu meru u trajanju koje odredi Sud i da odmah suspenduje izvršenje presude [ARJ. br. 116/2021] Vrhovnog suda i rešenja [AR. br. 472/21] Osnovnog suda.
83. Na kraju, podnosilac zahteva traži od Suda (i) da proglasi zahtev prihvatljivim; (ii) da utvrdi da je došlo do povrede člana 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava i člana 6. (Pravo na pravično suđenje) EKLJP; (iii) da utvrdi da je došlo do povrede člana 46. [Zaštita imovine] Ustava i člana 1. [Zaštita imovine] Protokola 1 EKLJP; (iv) da proglasi ništavim presudu [ARJ. br. 116/2021] Vrhovnog suda od 28. oktobra 2021. godine i rešenje [AR. br. 472/21] Osnovnog suda od 17. juna 2021. godine; (v) da vrati rešenje [AR. br. 472/21] Osnovnog suda od 17. juna 2021. godine, na ponovno razmatranje u skladu sa presudom Ustavnog suda; i (vi) da dozvoli privremenu meru do trenutka kada Vrhovni sud Kosova ponovo odluči o predmetu.

Relevantne ustavne i zakonske odredbe

USTAV REPUBLIKE KOSOVO

Član 31.

[Pravo na pravično i nepristrasno suđenje]

- 1. Svakom se garantuje jednaka zaštita prava pred sudom, ostalim državnim organima i nosiocima javnih.*
- 2. Svako ima pravo na javno, nepristrasno i pravično razmatranje odluka o pravima i obavezama ili za bilo koje krivično gonjenje koje je pokrenuto protiv njega/nje, u razumnom roku, od strane nezavisnog i nepristrasnog, zakonom ustanovljenog, suda.*
- 3. Suđenje je javno, osim u slučajevima kada sud, iz posebnih razloga, smatra da je isključivanje štampe ili javnosti, u korist pravde, ako bi njihovo prisustvo moglo naškoditi javnom redu ili nacionalnoj sigurnosti, interesima maloletnika, ili zaštiti privatnog života stranaka u postupku, na zakonom propisan način.*

[...]

Član 46.

[Zaštita imovine]

- 1. Garantuje se pravo na imovinu.*
- 2. Korišćenje imovine je regulisano zakonom, u skladu sa javnim interesom.*
- 3. Niko se ne može arbitrarno lišiti lične imovine. Republika Kosovo ili javne vlasti Republike Kosovo mogu izvršiti eksproprijaciju imovine ako je ista u skladu sa zakonom, ako je neophodna ili adekvatna za postizanje javnih ciljeva ili podržavanje javnog interesa, a za koju se vrši neposredna adekvatna kompenzacija licu ili licima, imovina kojih se eksproprijuje.*
- 4. O sporovima koje uzrokuje neko delo Republike Kosovo ili javne vlasti Republike Kosovo, a koji se smatraju eksproprijacijom, odlučuje nadležni sud.*

EVROPSKA KONVENCIJA O LJUDSKIM PRAVIMA

Član 6.

(Pravo na pravično suđenje)

- 1. Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ili o krivičnoj optužbi protiv njega, ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanim na osnovu zakona. Presuda se izriče javno, ali se štampa i javnost mogu isključiti s celog ili s dela suđenja u interesu morala, javnog reda ili nacionalne bezbednosti u demokratskom društvu, kada to zahtevaju interesi maloletnika ili zaštita privatnog života stranaka, ili u meri koja je, po mišljenju suda, nužno potrebna u posebnim okolnostima kada bi javnost mogla da naškodi interesima pravde.*

Član 1. Protokola br. 1

(Zaštita imovine)

Svako fizičko i pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uslovima predviđenim zakonom i opštim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primenjuje zakone koje smatra potrebnim da bi regulisala korišćenje imovine u skladu s opštim interesima ili da bi obezbedila naplatu poreza ili drugih dažbina ili kazni.

ZAKON BR. 03/L-202 O UPRAVNIM SPOROVIMA

Član 6.

Načelo usmene rasprave

U upravnim sporovima, sud odlučuje na osnovu neposredne i javne usmene rasprave.

Član 21.

[Bez naslova]

Položaj stranke u upravnom sporu ima i lice kome bi poništenje osporenog upravnog akta direktno ili indirektno nanelo štetu.

Član 22.

[Bez naslova]

2. Po zahtevu tužioca, organ čiji se akt izvršava, odnosno organ nadležan za izvršavanje, može da odloži izvršenje do konačnog sudskog rešenja ako rešenje nanese štetu tužiocu koji teško bi mogao da se renovira a odlaženje nije protivno javnom interesu, niti odlaganjem ne nanese veća nenaknadiiva šteta protivničkoj strani, odnosno zainteresovanom licu.
[...]

6. Tužilac može tražiti i od suda odlaganje izvršenje osporenog akta sve do donošenja sudskog rešenja prema stavu 2. istoga člana.

Ocena prihvatljivosti zahteva

84. Sud prvo razmatra da li je zahtev ispunio uslove prihvatljivosti koji su utvrđeni Ustavom, predviđeni Zakonom i dalje precizirani Poslovníkom.
85. U tom smislu, Sud se poziva na stav 4. člana 21. [Opšta načela] i stavove 1. i 7. člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, koji utvrđuju:

Član 21. [Opšta načela] Ustava, stav 4.

[...]

4. *Ustavom utvrđena prava i osnovne slobode važe i za pravna lica, onoliko koliko su izvodljiva.*

Član 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, stavovi 1. i 7.

“1. Ustavni sud odlučuje samo u slučajevima koje su ovlašćene strane podnele sudu na zakonit način.

[...]

7. Pojedinci mogu da pokrenu postupak ako su njihova prava i slobode koje im garantuje ovaj Ustav prekršena od strane javnih organa, ali samo kada su iscrpeli sva ostala pravna sredstva, regulisanim zakonom”.

86. U nastavku, Sud takođe razmatra da li je podnosilac zahteva ispunio uslove prihvatljivosti koji su utvrđeni Zakonom. S tim u vezi, Sud se prvo poziva na članove 47. (Individuralni zahtevi), 48. (Tačnost podneska) i 49. (Rokovi) Zakona, kojima je predviđeno:

Član 47.
(Individuralni zahtevi)

“1. Svaka osoba ima pravo da od Ustavnog suda zatraži pravnu zaštitu ukoliko smatra da njena Ustavom zagarantovana prava i slobode krši neki javni organ.

2. Osoba može da podnese pomenuti podnesak samo nakon što su iscrpljena sva ostala zakonom određena pravna sredstva”.

Član 48.
(Tačnost podneska)

“Podnosilac podneska je dužan da jasno naglasi to koja prava i slobode su mu povređena i koji je konkretan akt javnog organa koji podnosilac želi da ospori”.

Član 49.
(Rokovi)

“Podnesak se podnosi u roku od 4 meseci. Rok počinje od dana kada je podnosilac primio sudsku odluku...”.

87. U tom smislu, Sud primećuje da podnosilac zahteva ima pravo da podnese ustavnu žalbu, pozivajući se na navodne povrede osnovnih prava i sloboda, koja važe kako za pojedince, tako i za pravna lica (vidi slučaj Suda KI41/09, podnosilac *Univerzitet AAB-RIINVEST L.L.C.*, rešenje o neprihvatljivosti od 3. februara 2010. godine, stav 14; i KI35/18, podnosilac *Bayerische Versicherungsverband*, presuda od 11. decembra 2019. godine, stav 40).
88. Prilikom ocene ispunjenosti gore navedenih uslova prihvatljivosti, Sud primećuje da je podnosilac zahteva precizirao da osporava akt javnog organa, odnosno presudu [ARJ. br. 116/2021] Vrhovnog suda od 28. oktobra 2021. godine, nakon iscrpljivanja svih pravnih sredstava utvrđenih zakonom. Podnosilac zahteva je takođe naglasio prava i slobode za koje tvrdi da su povređene, u skladu sa uslovima iz člana 48. Zakona i podneo je svoj zahtev u skladu sa rokom koji je određen u članu 49. Zakona.
89. U kontekstu okolnosti konkretnog slučaja, s obzirom da su osporene odluke povezane sa odlukama koje se tiču mera obezbeđenja, odnosno “*prethodnih postupaka*”, Sud na osnovu svoje sudske prakse i sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava (u daljem tekstu: ESLJP), mora da oceni primenljivost garancija iz člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP. U tom kontekstu, Sud se poziva na tačku (b) stava (3) pravila 39. Poslovnika, prema kojoj Sud može smatrati zahtev neprihvatljivim ako isti nije *ratione materiae* u skladu sa Ustavom.
90. Stoga je ocena ovog kriterijuma u okolnostima konkretnog slučaja važna jer postupci koji su sprovedeni pred redovnim sudovima spadaju u opseg “*prethodnih postupaka*”, odnosno osporena presuda Vrhovnog suda je povezana sa rešenjem Osnovnog suda u

- Prištini o odlaganju izvršenja odluke o vodnoj dozvoli izdatoj od strane MEŽS-a, dok je tužba za poništaj odluke MEŽS-a dok Osnovni sud konačnom odlukom (razmatranje merituma) ne odluči po tužbi tužilačkih strana. Shodno tome, Sud će oceniti da li je član 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP, primenljiv u okolnostima slučaja podnosioca zahteva.
91. U tom pogledu, Sud primećuje da je pitanje primenljivosti člana 6. EKLJP na prethodne postupke, ESLJP tumačio kroz svoju sudsku praksu, u saglasnosti sa kojom je Sud, na osnovu člana 53. [Tumačenje odredbi ljudskih prava] Ustava, dužan da tumači osnovna prava i slobode zagarantovane Ustavom.
 92. Sud, takođe, primećuje da su kriterijumi koji se tiču primenljivosti člana 31. Ustava u odnosu na prethodne postupke utvrđeni i u slučajevima ovog Suda, uključujući, ali ne ograničavajući se na slučajeve KI122/17, gore citiran; KI75/21, podnosilac *Abrazen LLC*, “*Energy Development Group Kosova LLC*”, “*Alsi & Co. Kosovë LLC*” i “*Building Construction LLC*”, presuda od 19. januara 2022. godine; KI150/16, podnosilac *Mark Frrok Gjokaj*, presuda od 31. decembra 2018. godine; KI81/19, podnosilac *Skender Podrimqaku*, rešenje o neprihvatljivosti od 9. novembra 2019. godine; KI107/19, podnosilac *Gafurr Bytyqi*, rešenje o neprihvatljivosti od 11. marta 2020. godine; i KI195/20, gore citiran. Opšta načela ustanovljena ovim prethodno navedenim odlukama Suda utemeljena su na predmetu ESLJP-a *Micallef protiv Malte*, gore citiran.
 93. Sledom navedenog, kako bi utvrdio da li se u konkretnom slučaju primenjuju član 31. Ustava i član 6. EKLJP, Sud će se pozvati na opšta načela utvrđena sudskom praksom ESLJP-a i sudskom praksom Suda, u pogledu primenljivosti procesnih garancija iz člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP, a zatim će primeniti ista na okolnosti konkretnog slučaja.
 94. Na osnovu svoje sudske prakse i sudske prakse ESLJP-a, Sud primećuje da se svim merama obezbeđenja ili privremenim merama ne odlučuje o građanskim pravima ili obavezama, a kako bi se član 6. EKLJP smatrao primenljivim, ESLJP je odredio uslove na osnovu kojih se mora oceniti primenljivost člana 6. EKLJP na “*prethodne postupke*” (vidi predmet ESLJP-a *Micallef protiv Malte*, gore citiran, stavovi 83-86).
 95. Prema uslovima utvrđenim u predmetu *Micallef protiv Malte*, koje je i ovaj Sud prihvatio kroz svoju sudsku praksu, kao prvo, pravo o kojem se radi treba da bude “*građansko*” i u glavnom postupku i u postupcima u vezi sa merom obezbeđenja, u autonomnom smislu ovog pojma prema članu 6. EKLJP i, drugo, ovaj postupak treba delotvorno da utvrdi građansko pravo o kojem je reč (vidi predmet ESLJP-a *Micallef protiv Malte*, gore citiran, stavovi 84-85 ; kao i slučajeve Suda KI122/17, gore citiran, stavovi 130-131; KI81/19, gore citiran, stavovi 47-48; i KI107/19, gore citiran, stav 53).
 96. Sud podseća da se u okolnostima slučaja koji se nalazi pred nama, podnosilac zahteva poziva na odluku o vodnoj dozvoli izdatu od strane MEŽS-a koja se odnosi na izgradnju hidroelektrana i njihovih pratećih struktura na teritoriji opštine Štrpce. GPPS i Organizacija GAIA su pokrenuli upravni spor na taj način što su podneli tužbu protiv MEŽS-a, pri čemu su zajedno sa tom tužbom, podneli i zahtev za odlaganje izvršenja osporene odluke MEŽS-a, sa obrazloženjem da hidroelektrane koje su izgrađene na teritoriji opštine Štrpce imaju negativan uticaj na floru, faunu i prirodni pejzaž. Odlaganje izvršenja osporene odluke MEŽS-a kao privremena mera na osnovu odredbi ZUS-a, podrazumevalo bi obustavu proizvodnje električne energije od strane podnosioca zahteva, “*MATKOS Group*”, do donošenja meritorne odluke o predmetu od strane Osnovnog suda.

97. Shodno tome, zahtev za odlaganje izvršenja upravne odluke, kao u okolnostima konkretnog slučaja, u postupku upravnog spora, predviđen je članom 22. ZUS-a. Ova odluka o odlaganju izvršenja se na osnovu važećeg zakona može doneti do meritornog rešavanja predmeta od strane redovnih sudova.
98. U ovom aspektu, Sud primećuje da je podnosilac zahteva pribavio relevantnu vodnu dozvolu od MEŽS-a, koja se odnosi na korišćenje hidroenergetskog potencijala u rečnom segmentu reke Lepenac za funkcionisanje hidroelektrane Brezovica kao obnovljivog izvora za proizvodnju električne energije na teritoriji opštine Štrpce.
99. Sud nalazi da podnosilac zahteva (i) uživa "građansko pravo" koje pokreće procesne garancije iz člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP; (ii) da je zahtev podnosioca zahteva u odnosu na navod o povredi člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP *ratione materiae* u skladu sa Ustavom; i (iii) da su procesne garancije iz člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP primenljive u njegovom slučaju.
100. Na kraju, a nakon razmatranja ustavne žalbe podnosioca zahteva, Sud ocenjuje da se zahtev ne može smatrati očigledno neosnovanim na ustavnim osnovama, kako je predviđeno stavom (2) pravila 39. Poslovnika i shodno tome, zahtev se proglašava prihvatljivim za meritorno razmatranje (vidi predmet ESLJP-a *Alimućaj protiv Albanije*, br. 20134/05, presuda od 7. februara 2012. godine, stav 144; i slučaj Suda KI27/20, podnosilac *Pokret VETĚVENDOSJE!*, presuda od 22. jula 2020. godine, stav 43).

Meritum zahteva

101. Sud podseća da podnosilac zahteva navodi da su mu povređena osnovna prava i slobode zagarantovane članom 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] i članom 46. [Zaštita imovine] Ustava u vezi sa članom 6 (1) [Pravo na pravično suđenje] i članom 1. [Zaštita imovine] Protokola br. 1 EKLJP.
102. Sud naglašava da se suština slučaja odnosi na pravo podnosioca zahteva da obavlja delatnost proizvodnje električne energije u hidroelektrani HE Brezovica izgrađenoj u dolini reke Lepenac, na osnovu odluke o vodnoj dozvoli izdate od strane MEŽS-a. GPPS i Organizacija GAIA podneli su tužbu protiv MEŽS-a radi poništaja i odlaganja izvršenja odluke MEŽS-a o vodnoj dozvoli za HE Brezovica, do donošenja meritorne odluke od strane Osnovnog suda. Osnovni sud je usvojio kao osnovan predlog tužilaca i odlučio da se izvršenje odluke MEŽS-a odloži dok Osnovni sud konačnom odlukom ne odluči po tužbi tužilačke strane. Podnosilac zahteva je podneo Apelacionom sudu podnesak da se u svojstvu zainteresovane strane umeša u upravni spor, a zatim i žalbu protiv rešenja Osnovnog suda. Žalbu protiv odluke prvostepenog suda uložilo je i Ministarstvo pravde. Apelacioni sud je usvojio kao osnovane žalbe MEŽS-a i podnosioca zahteva i poništio rešenje Osnovnog suda, te vratio predmet istom sudu na ponovno suđenje i odlučivanje. Osnovni sud je prvo odlučio da usvoji predlog podnosioca zahteva za priznavanje svojstva zainteresovane strane. Takođe je, drugog datuma, rešenjem odlučio da ponovo usvoji kao osnovan predlog tužilačke strane kao i da odloži izvršenje odluke MEŽS-a dok Osnovni sud konačnom odlukom ne odluči po tužbi tužilačke strane. Podnosilac zahteva i MEŽS su ponovo uložili žalbu Apelacionom sudu, a taj sud je usvojio kao osnovane njihove žalbe i preinačio rešenje Osnovnog suda, odbivši predlog tužilačke strane za odlaganje izvršenja odluke MEŽS-a kojom je podnosiocu zahteva odobrena vodna dozvola. GPPS i GAIA su podneli Vrhovnom sudu zahtev za vanredno preispitivanje sudske odluke protiv rešenja Apelacionog suda zbog bitne povrede odredaba postupka i materijalnog prava, koji je Vrhovni sud usvojio kao osnovan, te preinačio rešenje Apelacionog suda i ostavio na snazi rešenje Osnovnog suda.

103. Sud primećuje da podnosilac zahteva tvrdi da je došlo do povrede člana 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava, kao rezultat (i) proizvoljne primene zakona i proizvoljne ocene činjenica u vezi sa tumačenjem i primenom člana 22. ZUS-a u okolnostima njegovog slučaja, kao i u vezi sa ispunjenjem zakonskog uslova za razmatranje zahteva za vanredno preispitivanje sudske odluke; i (ii) nedostatka obrazloženja sudske odluke u postupku sprovedenom pred Vrhovnim sudom. Osim tvrdnji o povredi člana 31. Ustava, podnosilac zahteva pred Sudom navodi i povredu člana 46. [Zaštita imovine] Ustava.
104. Sud će, u okviru ove presude, kao rezultat povezanosti sličnih pitanja, navod o proizvoljnoj primeni člana 22. ZUS-a, oceniti u kontekstu prava na obrazloženu odluku, koje je zagarantovano članom 31. Ustava u vezi sa članom 6 (1) EKLJP.
105. Prilikom ocene osnovanosti ovih navoda, Sud će takođe primeniti standarde sudske prakse ESLJP-a, u skladu sa kojom je Sud, na osnovu člana 53. [Tumačenje odredbi ljudskih prava] Ustava dužan da tumači osnovna prava i slobode zagarantovane Ustavom u skladu sa sudskim odlukama ESLJP-a.

Opšta načela u pogledu prava na obrazloženu odluku

106. Što se tiče prava na obrazloženu sudsku odluku zagarantovanog članom 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP, Sud naglašava da on već ima konsolidovanu sudsku praksu po ovom pitanju. Ova praksa je izgrađena na osnovu sudske prakse ESLJP-a (uključujući, ali ne ograničavajući se na predmete *Hadjianastassiou protiv Grčke*, br. 12945/87, presuda od 16. decembra 1992. godine; *Van de Hurk protiv Holandije*, br. 16034/90, presuda od 19. aprila 1994. godine; *Hiro Balani protiv Španije*, br. 18064/91, presuda od 9. decembra 1994. godine; *Higgins i drugi protiv Francuske*, br. 20124/92, presuda od 19. februara 1998. godine; *Garcia Ruiz protiv Španije*, br. 30544/96, presuda od 21. januara 1999. godine; *Hirvisaari protiv Finske*, br. 49684/99, presuda od 27. septembra 2001. godine; *Suominen protiv Finske*, br. 37801/97, presuda od 1. jula 2003. godine; *Buzescu protiv Rumunije*, br. 61302/00, presuda od 24. maja 2005. godine; *Pronina protiv Ukrajine*, br. 63566/00, presuda od 18. jula 2006. godine; i *Tatishvili protiv Rusije*, br. 1509/02, presuda od 22. februara 2007. godine. Pored toga, osnovna načela u pogledu prava na obrazloženu sudsku odluku su izložena i u slučajevima ovog Suda, uključujući, ali ne ograničavajući se na slučajeve *KI22/16*, podnosilac *Naser Husaj*, presuda od 9. juna 2017. godine; *KI97/16*, podnosilac *IKK Classic*, presuda od 9. januara 2018. godine; *KI143/16*, podnosilac *Muharrem Blaku i drugi*, rešenje o neprihvatljivosti od 13. juna 2018. godine; *KI87/18*, podnosilac zahteva *IF Skadiforsikring*, presuda od 27. februara 2019. godine, i *KI230/19*, podnosilac *Albert Rakipi*, presuda od 9. decembra 2020. godine, stav 135).
107. U principu, Sud naglašava da garancije sadržane u članu 31. Ustava i članu 6. EKLJP, obuhvataju i obavezu sudova da navedu dovoljna obrazloženja za svoje odluke (vidi predmet ESLJP-a *H. protiv Belgije*, br. 8950/80, presuda od 30. novembra 1987. godine, stav 53; vidi i slučajeve Suda *KI230/19*, gore citiran, stav 139 i *KI87/18*, gore citiran, stav 44). Obrazložena odluka pokazuje strankama da je njihov predmet zaista razmotren i kao rezultat toga doprinosi većoj prihvatljivosti odluka (vidi predmet ESLJP-a *Magnin protiv Francuske*, br. 16574/08, odluka od 10. maja 2012. godine, stav 29).
108. Sud se poziva na svoju sudsku praksu u kojoj utvrđuje da obrazloženje odluke treba da navede odnos između nalaza merituma i odražavanja kada razmatra predložene dokaze, s jedne strane, i pravne zaključke suda, s druge strane. Presuda suda će povrediti ustavni princip zabrane proizvoljnosti u odlučivanju ako dato obrazloženje ne sadrži utvrđene činjenice, odgovarajuće zakonske odredbe i logičan odnos među njima (vidi slučajeve

Suda KI72/12, podnosilac *Veton Berisha i Ilfete Haziri*, presuda od 17. decembra 2012. godine, stav 61; i KI135/14, *IKK Classic*, presuda od 9. februara 2016. godine, stav 58).

109. Sudska praksa takođe utvrđuje da je sud, iako ima određeno polje slobodne procene kada je reč o odabiru argumenata i dokaza, u obavezi da svoje postupke i odlučivanje opravda tako što će dati relevantne razloge (vidi predmete ESLJP-a *Suominen protiv Finske*, gore citiran, stav 36; *Carmel Saliba protiv Malte*, br. 24221/13, presuda od 24. aprila 2017. godine, stav 73; vidi i slučaj Suda KI227/19, podnosilac *N.T. "Spahia Petrol"*, presuda od 20. decembra 2020. godine, stav 46). Pored toga, odluke moraju biti obrazložene na takav način da strankama omoguće da delotvorno iskoriste svako postojeće pravo na žalbu (vidi predmet ESLJP-a *Hirvisaari protiv Finske*, gore citiran, stav 30).
110. Sud takođe naglašava da zasnovano na njegovoj sudskoj praksi prilikom ocene načela koje se odnosi na pravilno sprovođenje pravde, odluke sudova moraju sadržavati obrazloženje na kojem se zasnivaju. Obim u kojem se primenjuje ova obaveza navođenja razloga može varirati u zavisnosti od prirode odluke i mora se odrediti u svetlu okolnosti konkretnog slučaja. Suštinski argumenti podnosioca zahteva su ti na koje se mora odgovoriti, a navedeni razlozi moraju biti zasnovani na važećem zakonu (vidi predmete ESLJP-a *Garcia Ruiz protiv Španije*, gore citiran, stav 29; *Hiro Balani protiv Španije*, presuda od 9. decembra 1994. godine, stav 27; i *Higgins i drugi protiv Francuske*, stav 42, vidi i slučajeve Suda KI97/16, podnosilac *IKK Classic*, gore citiran, stav 48; i KI87/18, *IF Skadeforsikring*, gore citiran, stav 48).
111. Iako ne traži da se detaljno odgovori na svaki prigovor koji predoči podnosilac zahteva, ta obaveza ipak podrazumeva da stranke u sudskom postupku mogu očekivati konkretan i izričit odgovor na one svoje navode koji su odlučujući za ishod sprovedenog postupka (vidi predmet ESLJP-a *Moreira Ferreira protiv Portugalije*, br. 19808/08, presuda od 5. jula 2011. godine, stav 84; kao i slučaj Suda KI230/19, gore citiran, stav 137).
112. Sud sa apelacionom nadležnošću može, u načelu, odbiti žalbu prihvatajući razloge odluke koje je naveo niži sud, međutim čak i takva odluka mora sadržati dovoljno obrazloženje da pokaže da relevantni sud nije prihvatio postignute nalaze nižestepenog suda bez dovoljno razmatranja (vidi predmet ESLJP-a *Tatishvili protiv Rusije*, gore citiran, stav 62; vidi i slučaj Suda KI227/19, gore citiran, stav 47).
113. Prema tome, na osnovu sudske prakse ESLJP-a i Suda, sudovi su dužni da razmotre i pruže konkretan i jasan odgovor na (i) bitne navode i argumente stranke (vidi predmete ESLJP-a *Buzescu protiv Rumunije*, gore citiran, stav 67; i *Donadze protiv Gruzije*, br. 74644/01, presuda od 3. marta 2006. godine, stav 35); (ii) navode i argumente koji su odlučujući za ishod postupka (vidi predmete ESLJP-a *Ruiz Torija protiv Španije*, br. 18390/91, presuda od 9. decembra 1994. godine, stav 30; i *Hiro Balani protiv Španije*, gore citiran, stav 28); ili (iii) navode koji se odnose na prava i slobode zagarantovane Ustavom i EKLJP (vidi predmet ESLJP-a *Wagner i J.M.W.L. protiv Luksemburga*, br. 76240/01, presuda od 28. juna 2007. godine, stav 96; vidi i slučaj Suda KI227/19, gore citiran, stav 48).

Primena opštih načela na okolnosti konkretnog slučaja

114. Sud još jednom podseća da se suština predmeta koji je sadržan u ovom zahtevu odnosi na odluku MEŽS-a, kojom je podnosiocu zahteva odobrena vodna dozvola za HE Brezovica, za korišćenje hidroenergetskog potencijala u rečnom segmentu reke Lepenac. GPPS i Organizacija GAIA, podnele su tužbu za poništaj i odlaganje izvršenja ove odluke Osnovnom sudu, a taj sud je usvojio kao osnovan predlog tužilaca i odlučio

da se izvršenje odluke MEŽS-a odloži dok Osnovni sud ne odluči konačnom odlukom. U drugom stepenu, Apelacioni sud je usvojio kao osnovane žalbe MEŽS-a i podnosioca zahteva i poništio rešenje Osnovnog suda i vratio predmet tom sudu na ponovno suđenje i odlučivanje. Osnovni sud je u ponovljenom odlučivanju usvojio, kao osnovan, predlog tužilačke strane i odložio izvršenje odluke MEŽS-a dok Osnovni sud konačnom odlukom ne odluči po tužbi tužilačke strane. Podnosilac zahteva i MEŽS su ponovno uložili žalbu Apelacionom sudu, a ovaj je usvojio njihove žalbe kao osnovane i preinačio rešenje Osnovnog suda, odbivši predlog tužilačke strane da se odloži izvršenje odluke MEŽS-a kojom je podnosiocu zahteva odobrena vodna dozvola. GPPS i GAIA su podneli Vrhovnom sudu zahtev za vanredno preispitivanje sudske odluke protiv rešenja Apelacionog suda, a Vrhovni sud je usvojio taj zahtev kao osnovan te ukinuo rešenje Apelacionog suda i ostavio na snazi rešenje Osnovnog suda.

115. Podnosilac zahteva pred Sudom, u suštini, tvrdi da je došlo do povrede člana 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP, kao rezultat nedostatka obrazloženja sudske odluke i proizvoljne primene zakona prilikom tumačenja i primene člana 22. ZUS-a.
116. Povodom navoda o proizvoljnoj primeni člana 22. ZUS-a i povredi prava na obrazloženu odluku, Sud podseća na zakonske uslove koji moraju biti ispunjeni za odlaganje izvršenja određenog akta do konačne sudske odluke prema članu 22. stav 2. ZUS-a, koji utvrđuje: *“Po zahtevu tužioca, organ čiji se akt izvršava, odnosno organ nadležan za izvršavanje, može da odloži izvršenje do konačnog sudskog rešenja ako rešenje nanese štetu tužiocu koji teško bi mogao da se renovira a odlaženje nije protivno javnom interesu, niti odlaganjem ne nanese veća nenaknadiva šteta protivničkoj strani, odnosno zainteresovanom licu”*.
117. Sud primećuje da je prema relevantnim odredbama koje su prethodno navedene, da bi se odložilo izvršenje akta, neophodno ispuniti sledeće uslove:
 - i) ako bi izvršenje nanelo štetu tužiocu koja bi se teško mogla nadoknaditi, a
 - ii) odlaganje nije protivno javnom interesu;
 - iii) niti bi se odlaganjem nanela veća šteta protivnoj stranci, odnosno zainteresovanom licu.
118. U vezi sa ispunjenjem zakonskih uslova za odlaganje izvršenja predmetne odluke, Sud primećuje da je Osnovni sud, rešenjem [A. br. 472/2021], utvrdio da je, *“...Sud ocenio da su tužioci/predlagači pružili pouzdane argumente, i to fotografije protesta građana održanih tokom godina u vezi sa izgradnjom hidroelektrane, fotografije oštećenja prirode, izveštaje organizacija u vezi sa izgradnjom hidroelektrana, koji potvrđuju činjenicu da će se izvršenjem odluke naneti šteta meštanima u delu u kojem se predviđa da rade ove hidroelektrane, šteta koja bi se teško mogla popraviti. Takođe, sud je našao da odlaganje izvršenja odluke do meritornog rešavanja predmeta nije protivno, niti bi se nanela veća šteta protivnoj strani, odnosno zainteresovanim licima.*

Budući da vodni resursi, neprestani pristup vodi za piće i navodnjavanje, kao i kvalitet vode, negativni uticaji na opšte prirodne vrednosti, vodenu i zemljišnu floru i faunu, na pejzaž, predstavljaju opšti državni interes, sud je ocenio da je odlaganje izvršenja pobijane odluke do odlučivanja po tužbi tužioca u javnom interesu, i da odlaganje ne bi nanelo veću štetu protivnoj strani u ovom slučaju ministarstvu, a takođe ni zainteresovanom licu, kompaniji "Matkos Group", jer u ovom slučaju za istu odlaganje izvršenja podrazumeva samo odlaganje dobiti za kasnije. Time bi se izbegle moguće posledice koje bi nastupile u budućnosti, ukoliko se za osporenu odluku tuženog, na kraju sudskoj procesa, ispostavi da je doneta u suprotnosti sa zakonom”.

119. Sud, takođe, podseća na obrazloženje Apelacionog suda u rešenju [AA. br. 665/21], u kojem je, pozivajući se na ispunjenost uslova za odlaganje izvršenja odluke, utvrdio da je prvostepeni sud pogrešno primenio materijalno pravo, navodeći sledeće:

“Polazeći od ovoga, veće Apelacionog suda ocenjuje: da tužioci - predlagači ni u kom slučaju nisu učinili verodostojnim prvi uslov zahteva za odlaganje izvršenja osporene odluke, koja bi bila direktna ili indirektna šteta koja bi bila nanescena tužiocima-predlagačima u slučaju izvršenja osporene odluke, osim što su pomenuli činjenicu da će se istima izvršenjem ove odluke naneti nepopravljiva šteta jer se istima izgradnjom hidroelektrana ugrožava životna sredina i voda za piće, ali bez konkretnog dokazivanja bilo kakvim konkretnim dokazom u kojoj meri im se umanjuje snabdevanje vodom i ugrožiti životna sredina”.

120. Dalje, Apelacioni sud je ocenio da nije ispunjen ni drugi uslov, odnosno da je odlaganje izvršenja odluke u ovom slučaju bilo protivno javnom interesu i da bi nanelo štetu podnosiocu zahteva budući da je posedovao odluku o vodnoj dozvoli, na osnovu koje je preuzeo kao obavezu da koristi hidroenergetski potencijal prema uslovima utvrđenim ovom odlukom. U tom smislu, u obrazloženju svog rešenja, Apelacioni sud je naveo sledeće: *“Konkretno, iz odluke tuženog br. 5784/18-ZSP od 18.09.2020. godine, utvrđena je činjenica da je stranka sa pravnim interesom "Matkos Group" doo pribavila vodnu dozvolu, u kojoj je, između ostalog, obavezana da vrši kontinuirani nadzor opreme, odnosno merenja nivoa i proticaja vode, da se u odgovarajućim profilima poštuje prihvatljiv ekološki proticaj u skladu sa vodnim dozvolama za korišćenje vode a "ako usled korišćenja vode hidroelektrane dođe do poremećaja vodnog režima, do erozivnih procesa u koritu reke kod vodozahvatnog objekta proizvodnog objekta i duž cevovoda i time se prouzrokuje šteta bilo koje prirode, korisnik je dužan da otkloni uzroke štete i da nadoknadi štetu", stoga je sud smatrao isti dokaz pouzdanim budući da, na osnovu te odluke, tuženi MEŽS ima obavezu da vrši kontinuirani nadzor ovog preduzeća u odnosu na poštovanje uslova dobijenih od tuženog i da u slučaju da se oni ne poštuju opozove relevantne dozvole”.*

121. S druge strane, Sud podseća na obrazloženje Vrhovnog suda u presudi [ARJ. br. 116/2021], kojim je pravni stav Apelacionog suda u pogledu neispunjenosti uslova iz člana 22. ZUS-a ocenjen kao nepravilan, nezakonit i manjkav. S tim u vezi, u obrazloženju gore navedene presude je navedeno:

“Po oceni ovog suda, tužioci-predlagači su tužbom i zahtevom za vanredno preispitivanje pravosnažne sudske odluke pružili pouzdane dokaze da će se izvršenjem odluke tuženog organa pre nego što se oceni njena zakonitost naneti šteta koja se može teško popraviti i da bi bilo u javnom interesu da se odluka tuženog organa odloži. Takođe, veće ocenjuje da se u ovom slučaju radi o materijalnom ulaganju putem izgradnje hidroelektrane i da bi se u slučaju da se meritornom odlukom odluči drugačije, šteta teško nadoknadila i otklonila šteta. Prema tome, odlaganje izvršenja odluke tuženog organa do meritornog odlučivanja konačnom odlukom nije protivno javnom interesu, naprotiv, nije dokazano ni da bi se protivnoj strani ili zainteresovanoj strani nanela veća ili nenadoknadiiva šteta. S druge strane bi se pak izbegle moguće posledice kako god da se odluči meritorno prilikom ocene zakonitosti po pravnim osnovama odluke koju tužioci osporavaju tužbom na kraju sudskog procesa”.

122. Što se tiče tumačenja i primene člana 22. ZUS-a, Sud ocenjuje da je Vrhovni sud uopšteno utvrdio da bi se izvršenjem odluke MEŽS-a nanela šteta koja bi se teško mogla popraviti, i da je odlaganje njenog izvršenja u javnom interesu te da se podnosiocu zahteva ne bi nanela veća ili nepopravljiva šteta.

123. Za Sud je očigledno da nedostaju glavna objašnjenja po pitanju tumačenja i primene člana 22. ZUS-a u odnosu na okolnosti ovog slučaja zbog toga što: (i) Vrhovni sud nije odmerio ravnotežu između nenadoknadive štete koja bi se mogla naneti tužilačkoj strani u odnosu na nenadoknadivu štetu koja bi se mogla naneti podnosiocu zahteva, s obzirom na njegovo ulaganje u infrastrukturu hidroelektrane; (ii) zašto je odlaganje izvršenja odluke MEŽS-a u zaštiti javnog interesa, a nije u zaštiti javnog interesa ako bi se dozvolilo izvršenje odluke MEŽS-a s obzirom da hidroelektrana proizvodi obnovljivu električnu energiju; (iii) nedostaje obrazloženje sa objašnjenjem o tome zašto pravo GPPS-a i Organizacije GAIA na zaštitu od nenadoknadive štete nadjačava pravo podnosioca zahteva takođe na zaštitu od nenadoknadive štete; i, (iv) zašto interes tužilačke strane predstavlja i javni interes, a zašto to isto ne važi i za podnosioca zahteva.
124. Pored toga, Sud ocenjuje da izuzev opisa relevantnih zakonskih odredbi o odlaganju izvršenja nekog akta kako je propisano u članu 22. ZUS-a, Vrhovni sud nije izložio nijedan dokaz ili argument u prilog ispunjenju zakonskih uslova za odlaganje izvršenja odluka MEŽS-a (vidi slučajeve Suda KI75/21, gore citiran, stav 86 i KI202/21, podnosilac "KELKOS Energy" D.O.O., presuda od 29. septembra 2022. godine).
125. Sud primećuje da je podnosilac zahteva pribavio vodnu dozvolu od nadležnih organa Republike Kosovo i da isti kontinuirano trpi štetu svakog dana kog mu se ne dozvoljava da obavlja svoju delatnost na osnovu dozvole koju je na zakonit način pribavio od nadležnih organa Republike Kosovo. Pored toga, Sud ocenjuje da je podnosilac zahteva pod stalnim nadzorom od strane MEŽS-a u pogledu poštovanja uslova iz dozvole i njenog ukidanja ukoliko ih podnosilac zahteva ne poštuje.
126. Sud podseća da je ESLJP u svojoj konsolidovanoj sudskoj praksi utvrdio da sudovi sa apelacionom nadležnošću ne moraju da daju detaljno obrazloženje u slučajevima kada se slažu sa obrazloženjima koja su dali prvostepeni sudovi, uprkos tome što i ista moraju takođe biti dovoljno obrazložena (vidi predmet ESLJP-a Garcia Ruiz protiv Španije, gore citiran, stav 31).
127. Sud primećuje da je Vrhovni sud ukinuo rešenje Apelacionog suda što znači da je Vrhovni sud bio u obavezi da pruži izričito obrazloženje za centralne navode koje je izneo podnosilac zahteva i razradio Apelacioni sud, a ne da ih mimoiđe u celosti ili da odgovori na neke od njih samo kratkim i uopštenim obrazloženjem (vidi predmet ESLJP-a Lindner i Hammermayer protiv Rumunije, br. 35671/97, presuda od 3. decembra 2002. godine, stav 33 i slučaj Suda KI202/21, gore citiran, stav 135). Shodno tome, Sud ponovo naglašava da Vrhovni sud nije mogao da samo sažetim obrazloženjem odgovori na suštinska pitanja, već je imao obavezu da odgovori na sva suštinska pitanja koja je izneo podnosilac zahteva, što se u okolnostima ovog konkretnog slučaja nije desilo (vidi predmet ESLJP-a Hiro Balani protiv Španije, gore citiran, stav 28).
128. Sud smatra da Vrhovni sud u obrazloženju svoje presude nije izložio: (i) koja je šteta koja se nanosi tužiocu izvršenjem osporenog akta i zašto je ta šteta nepopravljiva; (ii) koji su dokazi ocenjeni da bi se utvrdilo da odlaganje izvršenja odluke MEŽS-a nije protivno javnom interesu; (iii) zašto se podnosiocu zahteva ne nanosi veća ili nepopravljiva šteta.
129. S obzirom na to da podnosilac zahteva nije primio konkretan odgovor na konkretne i suštinske navode, Sud ocenjuje da presuda Vrhovnog suda ne pruža garancije sadržane u članu 31. Ustava i članu 6. EKLJP koje uključuju obavezu da sudovi daju dovoljno razloga za svoje odluke (vidi predmet ESLJP-a H. protiv Belgije, gore citiran, stav 53; vidi i slučajeve Suda KI202/21, gore citiran, KI230/19, podnosilac Albert Rakipi, gore citiran, stav 139 i KI87/18, podnosilac IF Skadiforsikring, gore citiran, stav 44).

130. Shodno tome, Sud ocenjuje da Vrhovni sud nije uspostavio pravičnu ravnotežu (*fair balance*) između parničnih stranaka u ovom postupku zbog toga što nije odgovorio ni na jedan od suštinskih navoda i argumenata podnosioca zahteva što bi moglo da utiče na konačni ishod njegovog predmeta i valjano sprovođenje pravde (vidi predmet ESLJP-a *Magomedov i drugi protiv Rusije*, br. 33636/09, 34493/09 35940/09 37441/09 38237/0928480/1328506/13, presuda od 28. marta 2017. godine, stavovi 94-95).
131. Sa svega napred navedenog, Sud utvrđuje da presuda Vrhovnog suda u pogledu odlaganja izvršenja odluke MEŽS-a zbog nedostatka obrazložene sudske odluke, ne ispunjava kriterijume pravičnog suđenja zagaranovanog članom 31. Ustava u vezi sa članom 6 (1) EKLJP. Sud takođe naglašava da rešenje [AA. br. 665/21] Apelacionog suda od 30. jula 2021. godine, ostaje na snazi do donošenja odluke od strane Vrhovnog suda na način određen u izreci ove presude.
132. Sud takođe ističe da se ovaj zaključak odnosi na navodnu ustavnu povredu. Stoga, Sud potvrđuje da nalazi sadržani u ovoj presudi ni na koji način ne prejudiciraju ishod postupka u vezi sa slučajem podnosioca zahteva.
133. Povodom navoda o povredi prava na zaštitu imovine, Sud naglašava da je ovaj navod po oceni Suda preuranjen jer se pred Sudom na razmatranju nalaze prethodni postupci (vidi slučajeve Suda KI75/21, gore citiran, stav 95 i KI202/21, gore citiran, stav 143).

Zahtev za uvođenje privremene mere

134. Sud se poziva na član 116.2 [Pravni efekat odluka] Ustava i član 27. [Privremene mere] Zakona, kojima je utvrđeno:

Član 116. [Pravni efekat odluka]

[...]

2. Dok god je procedura u postupku pred Ustavnim sudom, sud može privremeno prekinuti primenu spornog postupka ili zakona, dok god se ne donese sudska odluka, ukoliko smatra da je primena takvih spornih zakona može uzrokovati nepopravljivu štetu.

[...]

135. S obzirom da je Sud već odlučio o meritumu zahteva i utvrdio povredu člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP, pa je shodno tome uvođenje privremene mere nepotrebno. Stoga se zahtev za privremenu meru mora odbiti.

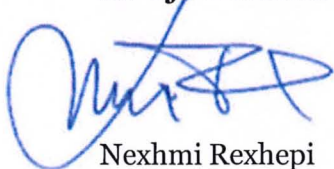
IZ TIH RAZLOGA

Ustavni sud, u skladu sa članovima 21 (4), 113 (1) i (7) i 116 (2) Ustava, članovima 20, 27. i 47. Zakona i pravilima 57 (5) i 59 (1) Poslovnika, na sednici održanoj dana 18 januara 2023. godine, jednoglasno:

ODLUČUJE

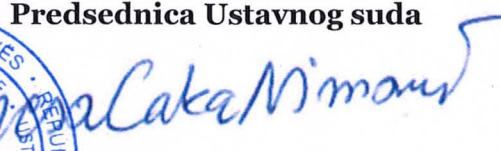
- I. DA PROGLASI zahtev prihvatljivim;
- II. DA UTVRDI da je došlo do povrede člana 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava i člana 6. [Pravo na pravično suđenje] EKLJP;
- III. DA PROGLASI ništavom presudu [ARJ. br. 116/2021] Vrhovnog suda od 28. oktobra 2021. godine;
- IV. DA VRATI presudu [ARJ. br. 116/2021] Vrhovnog suda od 28. oktobra 2021. godine na ponovno razmatranje u skladu sa presudom ovog Suda;
- V. DA UTVRDI da rešenje [AA. br. 665/21] Apelacionog suda od 30. jula 2021. godine, ostaje na snazi do donošenja odluke od strane Vrhovnog suda u skladu sa tačkom IV izreke ove presude;
- VI. DA ODBIJE zahtev za uvođenje privremene mere;
- VII. DA NALOŽI Vrhovnom sudu da u skladu sa pravilom 66 (5) Poslovnika, do 13. juna 2023. godine, obavesti Sud o merama koje su preduzete radi izvršenja ove presude;
- VIII. DA OSTANE posvećen ovom pitanju u skladu sa ovim nalogom;
- IX. DA DOSTAVI ovu presudu stranama i, u skladu sa članom 20.4 Zakona, objavi istu u Službenom listu;
- X. Ova presuda stupa na snagu odmah.

Sudija izvestilac

Nexhmi Rexhepi

Predsednica Ustavnog suda

Gresa Caka-Nimani